

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ м. ЧОРНОМОРСЬКА

У роботі розглянуті передумови розвитку зовнішньоекономічної діяльності м. Чорноморська, проаналізовані показники перевезення вантажів автомобільним транспортом, досліджена діяльність порту міста. Виявлені основні партнери міста з експорту та імпорту, проаналізована динаміка показників зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, транспорт, автомобільний транспорт, морський транспорт, експорт, імпорт, зовнішня торгівля.

The paper considers the preconditions for the development of foreign economic activity in the Chornomorsk city, analyzes the indicators of transportation of goods by road, investigates the activity of city's harbor. The main partners of the city in export and import are discovered, the dynamics of indicators of foreign economic activity are analyzed.

Key words: foreign economic activity, transport, road transport, sea transport, export, import, foreign trade.

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на відносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. Основним законодавчим актом, який закріплює правові засади здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1]. Цей Закон визначає основні правові та організаційні засади здійснення ЗЕД в Україні та спрямований на вдосконалення правового регулювання усіх видів ЗЕД, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво, надання послуг відповідно до загальновизнаних засад, принципів, норм і правил міжнародної торгівлі та зобов'язань, взятих Україною в рамках міжнародних угод.

Зовнішньоекономічна діяльність країни тісно пов'язана з її географічним положенням та транспортним забезпеченням, яке являється одною з важливих складових процесу організації доставки товарів від місця їх виготовлення до місця споживання. В країнах з ринковою економікою вільне підприємництво за допомогою транспорту розвивається та вдосконалюється, встановлюючи та зміцнюючи зв'язки з різними підприємцями з різних країн. Взаємодія подібного роду створює необхідні умови для отримання прибутку всім учасникам зовнішньоекономічної діяльності [2].

Дослідження зовнішньоекономічних зв'язків м. Чорноморська зумовлене низкою обставин, серед яких – високий рівень товарних зв'язків, значний інвестиційний потенціал та необхідність в активному співробітництві з країнами ЄС. Основним фактором розвитку зовнішньоекономічної діяльності міста є його вигідне географічне положення не тільки в Україні, але і на Євразійському континенті в цілому та розвиток партнерських відносин із сусідніми державами Східної Європи. Чорноморськ є одним із головних транспортних вузлів України.

У місті розвинуті наступні види транспорту: морський, залізничний, автомобільний. Транспортний комплекс був і залишається важливою складовою в структурі економіки міста.

Основними транспортними підприємствами міста є: Державне підприємство «Морський торговельний порт «Чорноморськ» та Іллічівська філія державного підприємства «Адміністрація морських портів України». В місті також працюють ТОВ «Іллічівський

морський рибний порт» і ТОВ «Іллічівський зерновий термінал». На підприємствах транспортної галузі працює більше 7 тис. осіб [3].

В сфері автомобільного транспорту в місті функціонують 11 фірм, як то: ТОВ «Фірма «Ліман», ТОВ «Діамант», ПАК «ЧТК» тощо.

Основні показники, що характеризують транспортну діяльність міста, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники роботи транспортної галузі міста

Показник	Значення за роками				Частка міста у обласному підсумку в 2016 р., %
	2010	2014	2015	2016	
Перевезено вантажів автомобільним транспортом, тис. т	525,9	1524,9	1227,0	1755,5	8,2
Вантажообіг автомобільного транспорту, млн. ткм.	106,4	280,0	203,1	305,0	12,9
Середня відстані перевезень, км.	184	166	174	184	x

Дані таблиці свідчать про підвищення значення автомобільного транспорту в економіці міста. Чорноморськ налічує 10 міських маршрутів автотранспорту та 6 міжміських.

Загальний обсяг вантажопереробки в 2015 р. становив 19,3 млн. тонн, а у 2016 р. сягнув 20,2 млн. т.

Однак найбільш розвиненим підприємством транспортної галузі міста виступає Морський порт «Чорноморськ», який є механізованим транспортним вузлом із сучасною перевантажувальною технікою, що обладнаний розвинутою інфраструктурою:

- підхідний канал з глибиною 14,5 метрів та довжиною 1600 метрів;
- п'ять контрольно-пропускних пунктів та розвинена мережа внутрішніх автомобільних доріг, що дозволяють обробляти більш ніж 1500 автомашин на добу;
- власний буксирний та допоміжний флот;
- 27 причалів;
- сумарна потужність по акваторії – 37,5 млн. тонн на рік [4].

Таким чином, географічне положення та розвиненість транспортного господарства обумовлює високий рівень розвитку міжнародної торгівлі м. Чорноморська. Загальний обсяг експорту товарів міста у 2016 році становив 174127,7 тис. дол. США, що більше від рівня 2015 року на 40,1%. Імпорт досяг рівня 91897,7 тис. дол. США та зменшився порівняно з минулим роком на 19,2%. Сальдо зовнішньої торгівлі міста у 2016 році позитивне: експорт товарів перевищує імпорт на 82230,0 тис. дол. США. Коефіцієнт покриття експорту імпортом складає 1,89. В обласному підсумку частка експорту товарів складає 11,5%, а імпорту – 7,4%.

Найбільші партнери міста з експорту-імпорту товарів у 2016 р. наведені на рис. 1.

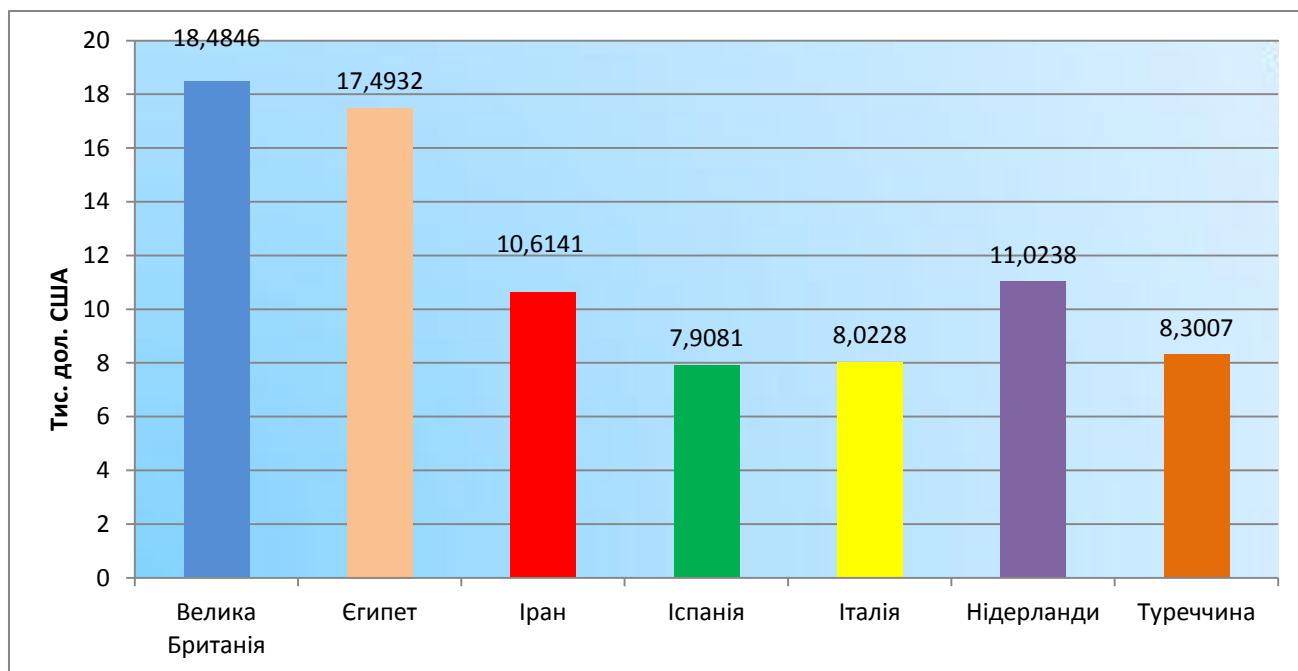

Рис. 1. Найголовніші партнери м. Чорноморська з експорту-імпорту товарів, 2016 р.

Найзначнішими елементами в структурі зовнішньої торгівлі виступили: мінеральні продукти (30,8%), електротехнічне обладнання та машини (14,4%), продукти рослинного походження (14,0%), вироби з кераміки та скла (14,0%), різні промислові товари (4,9%) тощо.

Розвиненою у місті є й зовнішня торгівля послугами: їх експорт в 2016 р. дорівнював 129526,1 тис. дол. США (на 16,2% менше ніж у 2015 р.), а імпорт – 10911,3 тис. дол. США. (на 10,1% менше ніж у 2015 р.). У 2016 р. сальдо експорту-імпорту було позитивним і складало 118614,8 тис. дол. США.

Найголовніші партнери міста за обсягом зовнішньої торгівлі послугами наведені на рис. 2.

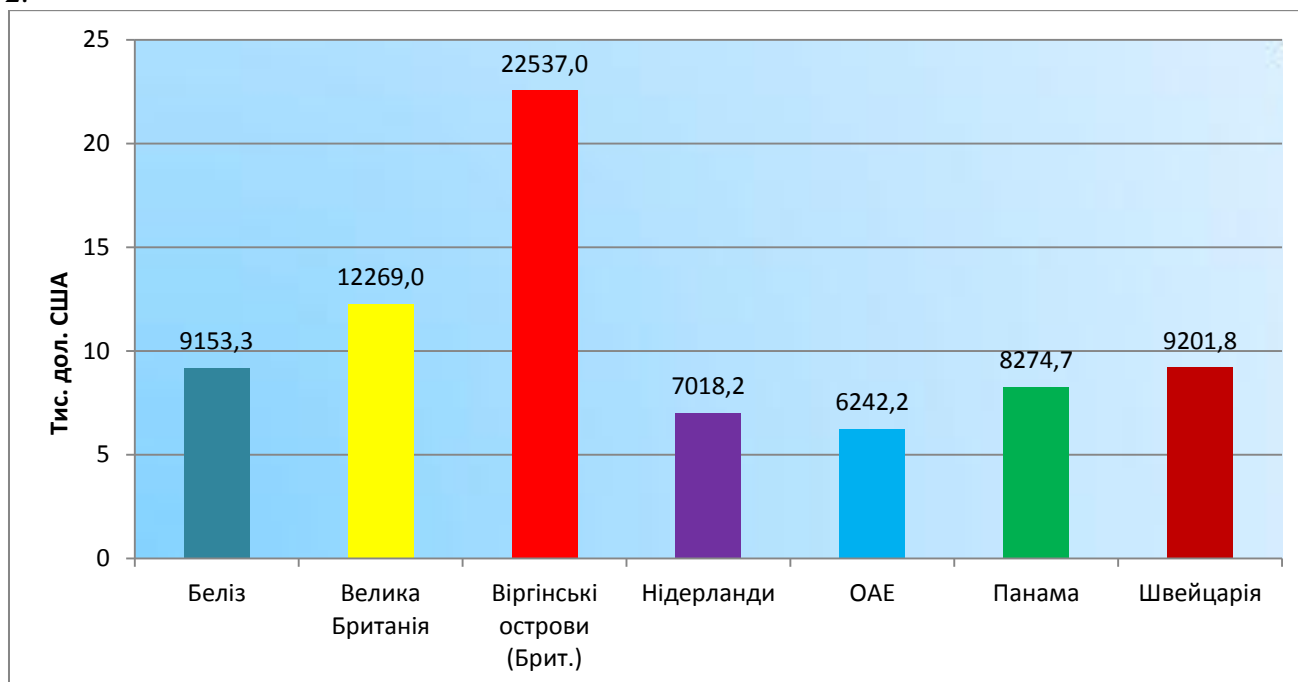

Рис. 2. Найголовніші партнери м. Чорноморська з експорту-імпорту послуг, 2016 р.

В структурі зовнішньої торгівлі послугами переважає торгівля транспортними послугами (72,1%, з них 60,1% припадає на морський транспорт) та діловими послугами (26,4%).

Про високу інвестиційну привабливість міста говорять його укладені договори про співробітництво. Так, у 2017 р. були підписані меморандуми про співпрацю з компаніями «Кернел» і «Рісоіл термінал», головною метою яких стало збільшення обсягу вантажопотоку в морському порту «Чорноморськ» з одночасним збільшенням рівня глибин. За умовами цих меморандумів, компанія «Кернел» повинна збільшити обсяг перевалки вантажів з 3 до 7 млн. тонн у строк до другого півріччя 2019 р., для чого будуть створені додаткові та реконструйовані існуючі термінали, а також збільшені потужності одноразового зберігання вантажів. Тільки ці міри дозволять створити біля 200 додаткових робочих місць у місті.

У свою чергу «СП Рісоіл термінал» має намір збільшити свої перевантажувальні потужності в порту та забезпечити експортний вантажопотік не менше 3 млн. тонн на рік. Для цього буде побудований універсальний склад, станція розвантаження вагонів, резервуари силосного типу, транспортна галерея до стику причалів, двосторонній пірс на стику причалів з установкою судноавантажувальних машин. Ці нові потужності повинні забезпечити збільшення кількості суднозаходів до порту і, відповідно, зростання портових зборів [4].

Також зараз триває підготовка проекту з передачі цілісного майнового комплексу залізнично-поромного терміналу в концесію; він визначений Міністерством інфраструктури як пілотний концесійний проект в сфері транспорту.

Зважаючи на це, доцільним також може бути активізація зусиль щодо залучення інвесторів до економіки міста в цілому, а не лише до окремих галузей. Торгівельний потенціал м. Чорноморська також варто використовувати в повну силу, задіявши всі конкурентоспроможні сфери виробництва. Нарешті, варто втілити в життя всі програми співробітництва, щодо яких вже існують попередні домовленості Одеського регіону з ЄС. Це дозволить обрати вектор розвитку та посилити зовнішньоекономічні зв'язки міста з країнами-партнерами.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року № 959-XI, Іредакція від 03.01.2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12/page1> (19.01.18). – Назва з екрану.
2. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія // А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2016. – 218 с.
3. Статистичний щорічник міста Чорноморська за 2016 рік [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України, Головне управління статистики в Одеській області – Одеса, 2017. – Режим доступу : www.od.ukrstat.gov.ua/publ/34_2017.doc (19.01.18). – Назва з екрану.
4. Міністерство інфраструктури України. Державне підприємство «Адміністрація морських портів України». Морський порт Чорноморськ: розвиток, інвестиції, концесія та днопоглиблення. – Режим доступу: <http://www.uspa.gov.ua/pres-tsentr/analitika/analitika-2017/15555-morskij-port-chornomorsk-rozvitok-investitsiji-kontsesiya-ta-dnopolibleniya> (19.01.18). – Загл. з екрану.